

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

Együttal a Kolozsvárt létesített 1848—49. orsz. ereklye-múzeum, Abony városi, alsófejérmegyei, bácsmegyei, Baja városi, szolnokdobokamegyei, brassói, budapesti, csongrádmegyei, fehérmegyei, gömörmegyei, hontmegyei, kolozsvári, marosvásárhelyi, szabolcsmegyei, szentesi, tolnamegyei, tordai, torontálmegyei, török-becsei, vasmegyei honvéd-egyletnek, valamint a kolozsvári márcz. 15. állandó bizottság, a Kossuth-bizottság és Vasvári-kör hivatalos közlönye.

SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁG:

Szigethy Miklós ezredes, Végh Bertalan ezredes-alelnökök Esterházy Miguel gr., Finály Henrik dr., Gámán Zsigmond, Gyarmathy Miklós, Huszár Sándor br. Kóváry László, Martin Lajos dr. Sárkány Ferencz, Szabó Sámuel és Szász Gerő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KUSZKÓ ISTVÁN,

az ereklye múzeum öre.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RENDES MUNKATÁRSÁK:

Alsó-Kubinból: Bulla György. **B.-Hunyadról:** Gyarmathy Zsigmond, Gyarmathy Zsigmondné, Bécsből: Veress Endre, **Beszterczéről:** Csernátoni Gyula dr. **Brassóból:** Baráczy Sándor, Koós Ferencz. **Budapestről:** Hegedüs István dr., Helfy Ignác, Hentaller Lajos, Jakab Elek, Jókai Mór, Kreith Béla gr. Reiner Zsigmond dr., Szinnyey József id., Csikszeredából: Benedek István. **Deésről:** Kádár József. **Hidvégről:** Nagy Sándor. **K.-Vásárhelyről:** Balogh Vendel dr. **Kolozsvárról:** Bartha Miklós. Benel Ferencz, Deáky Albert, Ferenczy Zoltán dr., Hory Béla, Kovács János, Kuskó Istvánné, Lővei Klára, Magyary Mihály, Márki Sándor dr., Szádeczky Lajos dr., **Lugosról:** Dengi János dr., **M.-Vásárhelyről:** Imreh Sándor. **Nagybányáról:** Törökfalvi Pap Zsigmond, **Nagyváradról:** Hegyesi Márton, **Nyiregyházáról:** Krúdy Gyula. **Sátoralja-Ujhelyről:** Matolay Etele, **Székely-Udvarhelyről:** Vajda Emil dr. **Székesfehérvárról:** Éder József dr. **Alsó-Szovát:** Dézsi Mihály. **Tordáról:** Borbély György, Ferenczy Ferencz. **Vizaknáról:** Szentkatolnai Bakk Endre. **Rajzoló munkatárs:** Nagy Gyula tanár. **Fényképező munkatársak:** Dunky Ferencz, Dunky Kálmán. **Budapestről:** Vágó Bertalan.

Szerkesztőség hid-u. 15. sz. alatt, emeleten, kiadóhivatal, hová a lapot illető minden küldemény intézendő: Kolozsvárt, Széchenyi-tér 27. sz. Orsz. Tört. Ereklye-Múzeum helyiségében.

A m. posta-takarékpénztár clearing és cheque forgalmában a kiadó-hivatal száma **3213.**

☛ **Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.** ☚

Ára negyedévre 1 frt. — Külföldre 1 frt 25 kr.

Alap az első évfolyamtól megrendelhető. — Díszes borítékba kötve az I. II. és III. évfolyam ára 15 frt.

Egyes szám ára 20 kr.

TARTALOM :

	Oldal
Tamás András, Sándor László	185—186
Okmánytár. (Ihász Dániel napi parancsa)	186
Mi lesz a szabadságharc-szoborból.	187
Kanitz S. dr. 1848—49-iki naplójából Közli Kánitz Ágost	187—189

Halálozások:

Nagy-bíróczy Biróczy Flórián. — Nagyváradai Balogh Károly. — Glanzer Miksa. — Galyasi Imre. — Ajtics Horváth József. — Kovács Károly. — Kállay Sándor. — Kaufman Ede. — Kiss Antal. — Nappendreck Károly. — Orbán Bódog. — Pap Gábor. — Prileszky Tádé. — Román János. — Szentiványi Kázmér. — Somogyi Gyula. — Tátray Lajos.	189—191
---	---------

Különfelek:

Gyergyói Sipos Narcz'ssus. — Debreczeni hősök sirja — A pétervári és temesvári várak átadója. — Korrajz a székely szabadságtól. — Kossuth sirja. — A 48-as honvédek figyelmébe. — Negyvennyolczas honvédek a kiállításon. — Damjanichné koszoruja. — Klapka emléktábla Kecskeméten. — Kossuth emléktábla leleplezése. — A vén csákó	191—193
---	---------

BORITÉK TARTALMA:

Szalay-Baróthi. — Petőfi és Bem. — Előfizetések nyugtázása. — A Kossuth könyvtárba befolyt művek kimutatása. — Kérelem.

A Szalay Baróthi „Magyar Nemzet Történelmé”-nek 26-ik füzete igen gazdag és szép tartalommal jelent meg. A füzetet sok kép díszíti. Legérdekesebb képe a Mátyás király győzelme a cseh Holubár felet.

Petőfi és Bem „Az 1848—49-iki magyar szabadságharc története című füzetes vállalatból most jelent meg a 47-ik füzet, amelyben Gracza György igen élénken, s több új adat fölhasználásával eseteli Petőfi-nek Bemhez való mély ragaszkodását. A füzetnek ez a része nemcsak érdeket, hanem irodalom történeti becsel is bír. A füzet egykoru képei ezek:

Toth Ágoston honvédezredes. Részlet a nagyszebeni csatából. (Egykoru kép.) A tömösi szoros védelme. Eredetije a bécsi császári udv. levéltárban.) Az orosz hadsereg tábori oltárképe. (Az 1848—49-iki ereklie muzeumban őrzött eredeti után.) Igló város égése 1849 február 3-án. (Egykoru kép) Ágr. Krcith féle Gyűjteményből.) Orosz álló. A nagysallói csata vázlata. (1849. év, ápril 19-én) A római sánczok ostroma. (Egykoru vázlat után.) Windishgrätz bevonulása Budapestre 1849. Január 5-én. (Egykoru kép.)

Előfizetések nyugtázása.

1894. egész évre befizettek:

Maros-vásárhelyi kereskedő ifjak köre, Velits Ödön Pál István, Fejérváry Imre.

1895. egész évre előfizettek:

Baczó József, Id. Dániel Gábor, N. V. S. Gyulay Richard, Inotay Ábel, Inczedy Bertalan, Komáromy István, Id. Krudy Gyula, Maros-Vásárhelyi kereskedő ifjak köre, Kebelei Nagy Samu, Sándor Kálmán, Simig Rezső, Williger Pál, Sigmund Ákos. Bay János, Gábor Dénes, Schopf Gyula, Ulber Mátyás, Velits Ödön, Dr. Kánitz Ágoston, Nedoroszték János, Reffy Lajos, Pál

István, Hegedüs Sándor, Székely Gergely, Udvary Péter, Brassói magyar kaszinó, Szucsáky Imre, Vajasy Lajos Fejérváry Imre. Kelemen Lajos Szigethy Miklós, Sigmund Dezsőné öng, Flunck Ferencz, Szabó Ferencz, Alady István, Turóczy Mózes, Csiky Lázár, Bodoki Henter Gyula.

1896. évre befizettek:

Kelemen Lajos, *apostolgyári igazgató*

Kossuth könyvtár.

A Történelmi Lapok f. é. I. számában kérést adott közre az ereklie muzeum, egy Kossuth könyvtár létesítéséhez szükséges könyvek szives adományozása iránt. A felhívás nem hangzott el a puszttában. A „Kossuth könyvtár” részére eddig beérkezett könyvek jegyzékét alább közöljük. Kérjük egyuttal hiveinket, a Kossuth könyvtár lehető teljessé tétele tekintetéből könyveket, füzeteket adományozni kegyeskedjenek.

28. sz. *Kovács Samu*. Visszaemlékezések. 1830—50 Deésen. Eperjesi István könyvárus bizománya 1887. K. 4-ed rét. 156 lap. Füzve. Ára 1 forint Kovács Samu adománya.

29. sz. *Kovács Samu*. Az 1848—49. események Szolnok-Dobokamegyére vonatkozólag. (Visszaemlékezések 1830—50 cz. műve befejezendő része) Deésen nyomtatott Demeter és Kiss könyvnyomdájában. N. 8-ad r. 156 lap. Füzve.

30. sz. *Kuszkó Istvánné* 1848—49-iki Történelmi Tárcza-Napló 1894. márcz 15-ike emlékére. Első évi folyam. (Hetedik bővített Kiadás) Az 1848—49-iki „Történelmi Lapok” kiadványa, „Közművelődés” részvénytársaság Kolozsvárt. Füzve, ára 15 kr. A „Tört Lapok” tulajdonosa.

31. sz. *Kuszkó István*, 1848—49. »Történelmi Lapok. 1892 I. évi folyam. 57 képpel és egy hasonmással. Kolozsvár A „Közművelődés” részv. társ. könyvnyomdája. 4-ed r. 252 lap. Kötve.

32. sz. *Kuszkó István*. 1848—49. Történelmi Lapok. 1893. II. évi folyam 28 képpel és 2 hasonmással. Kolozsvár. „Közművelődés” részvénytársaság. 4-ed rét. 236 lap. Kötve.

33. sz. *Mikár Zsigmond*. Honvéd-Névkönyv. Az 1848—49-iki honvédseregnek 1890-ben még életben volt tagjairól. Budapest. Pesti könyvnyomda részvény társaság. 1891. 376 lap Füzve. (Vétel utján Kuszkó).

34. sz. *Kolozsvári Naptár* az 1849. évre. V-dik év. Kiadja Tilts János. Kolozsvárt. Az ev. reformatus kollegium betüivel nyomtatta Tilts János. K. 8-ad r. ára 12 kr. pengőben.

Kolozsvári Naptár. Az 1848-ik szökő évre IV-ik év. Kiadja ifj. Tilts János. Kolozsvártt, ev. reformatus collegium betüivel nyomtatta Tilts János 106-lap. K. 8-ad r. Füzve.

36 sz. Az első magyar miniszterium összes szemlyzetének név és lakkönyve. Pesten. 1848 Geibel Károly udvari könyvárusnál. Kisenfelt Rudolf nyomdája. 8-ad rész 79 lap Füzve. Lengyel Dánielné adománya.

(Folytatjuk).

1848—49. TÖRTÉNELMI LAPOK.

A m. posta-takarékpénztár clearing- és cheque-forgalmában a kiadóhivatal száma 3213.

Felolvasó szerkesztő:
KUSZKÓ ISTVÁN,
az ereklye-múzeum őre.

A lap szellemi és anyagi részét illető közlemények az ereklye-múzeum őre czímére küldendők.

Szerkesztőség:

Kolozsvár, hid-u. 15. sz., emelet.
Telefon sz. 244.

Előfizetési díjak:

1/4 évre 1 frt, 1/2 évre 2 frt, egy évre 4 frt.

Kiadóhivatal:

Kolozsvár, Széchenyi-tér 27. sz.

Tamás András, Sándor László.

E két, Kolozsvár határán, 1849. okt. 16-án kivégzett vértanu pihenő helyének kikutatása ügyében akció indult meg Kolozsvárt. Ez akció előzményeit a Történelmi Lapok 1893. évi 185—188 lap, 1894. évi 190 lapon, 1895. évi 160 és 170 lapon foglalt közleményekből olvasóink már ismerik. ¹⁹¹⁶

Ez uttal röviden beszámolunk ama munka eddigi eredményével, a melyet a bizottság elért.

A vértanuk hamvait felkutató bizottság f. é. okt. 31 től permanens működést folytatott; a kutatásban való részvételbe be vonta mind azokat, a kikről sejtette, hogy e tárgyban egyes részletekről tudomással birnak. Több rendbeli kiszállást eszközölt, a helyi szemléken ideiglenes jelekkel látta el azokat a pontokat, a melyek a vértanuk pihenő helye képen jeleztek. Kihallgatott többeket s kutatásai eredményét okt. 31.-től közzé tette a kolozsvári lapokban.

A Kolozsvárt megjelent „Ellenzék“ okt. 31. óta minden nap újabb és újabb részleteket hozott a közönség köréből felszínre. E kutatások sorrendjén került napvilágra a debreczeni hősök jeltelen sirja, ennek rendjén jött a muzeumba a vértanuk egyik rokonának néhai Sántha István ügyvéd és kolozsvári róm. kath. kántor 1848—49-beli nemzetőr hadnagy igen becses naplója, 1848—49-beli okmányja, könyve stb.

A kivégzettekre vonatkozólag, e hagyatékból került elő az Urbán alábbi ítélete, valamint fenmaradtak olyan adatok, a melyek alább közöltetnek s a melyek hézagokat egészítenek ki.

Az ítéletet Sántha István hagyatékából alább közöljük:

Ítélet.

Erdélyi, Csikszék, Mádéfalva helységébeni Születésű nyugalmazott Cs. Kir. Czimzetes Őrnagy Tamás András, ki is Vallására nézve R. Catholicus, és csakugyan Erdélyi Csikszék Taplocza helységébeni születésű Sándor László, ki hasonlólag vallására nézve R. Catholicus, az ellenök végbe vitetett törvényes vizsgálat rendén megvallották, még pedig:

Őrnagy Tamás András, hogy ő a párttűző sereg szolgálatába lépett, előléptetéseit attól elfogadta és a párttűzők érdekében proclamatiokat bocsátott és terjesztett legyen, melyek által a csikszéki székelyek halál büntetés terhe alatt nem csak az uralkodó elleni ellentállásra szólítottak fel, hanem a Debreczeni gyűlés által idei Aprilis 14-én hozott határozata is tudokra adatott: megvallotta végre azt is, hogy folyó évi Junius havába a Csikszéki nemzeti őrsereget rendezte, s azt mint fővezér a cs. kir. seregek ellen csatára vezérelte legyen, mi okon Tamás András felségsértési büntényiért, nyugpénze elvesztése, őrnagyi hivatalából elmozdítása és minden a közállományi kincstár kártalanítására szolgáló vagyonának elvesztése mellett, kötél által, akasztófül léendő kivégzésre ítéltetett.

Sándor László pedig megvallotta hogy 17 pálosi oláhot, kiket Udvarhelyre vala kísérendő, minden alap és ok nélkül agyon lövetetett, továbbá bém bizonyított, hogy egy pálosi oláhot, a ki akkor történetesen ugyan azon az uton szekérrel jött, hasonlólag agyon lövetett, — mi okon nevezett Sándor László gyilkosság vétkeért akasztófán kötél általi kivégzésre ítéltetett.

Melly ítélet megerősítettén és kihirdetttyén a mai napon két vádlotton végrehajtott.

Kolozsvárt, october 18-kán 1849.

A cs. kir. haditörvényszéktől.

Tamás András 1849. májusban volt az öreg Sántha Mátyásnál, Sántha István ügyvéd és nemzetőr hadnagy édes apjánál Kolozsvárt. Evvel sógorsági viszonyban állt. Egy csiki székely küldöttség járt a kormánybiztosnál Beöthy Ödönnél, ezzel a küldöttséggel jött Kolozsvárra. Tamás András mint volt katona tisztt, annyira konzervatív irányu volt kezdetben, hogy a 1849-beli mozgalmat épen nem helyeselte. Kossuth irányja, valamint az ápril 14-én proklamált függetlenség fölött aggodalmait nyilvánította, azzal a kinyilatkoztatással, hogy a jelzett irány a nemzetre nézve végzeteljes lehet, a proklamálás pedig egész Európát ellenünk zudithatja.

Az ár azonban őt is magával ragadta. A csiki székelység csapata a marosvásárhelyi csata s a szászrégeni események után az akciótól vissza vonulva, feloszlott. Egyesek küzdöttek különböző csapatokban, de mint tömeg részt nem vett.

Tamás András májusban történt kolozsvári látogatása alkalmával kaphatta a megbízást a csiki nemzeti őrsereg szervezésére és erre a célra adta ő ki a jelzett felhívást. Hogy felhívásának volt-e és mily gyakorlati eredménye, arról adataink nincsenek; sőt ugy látszik, Urbán haditörvényszékének sem volt, mert az ítéletbe bele foglalták volna a legkisebb tény is. Egyéb büne még az Urbán törvényszéke szerint sem volt annál, hogy szervezte és mint fővezér csatára vezényelte a csiki nemzeti őrsereget. Ha ez halált érdemelt, akkor sok ezer embert kellett volna kivégezni. Gál Ignác tehát tuloz, mikor a Történelmi Lapok idei 170 lapján azt állítja, hogy Sándor László tetteért kellett Tamásnak is kiszerveneni.

Sándor Lászlóra vonatkozó ítélet lényegében meg egyezik a Gál Ignác közleményével, melyet emlékezetből irt s mely a Történelmi Lapok 170 lapján jelent meg. A kettő között különbség az, hogy 2 oláhval mond az ítélet többet.

Néhai Andrassy Pál Rafaelnek erre vonatkozólag tett felvilágosításai a Gál Ignácét a következőkép egészítik ki.

Mikor Sándor László a foglyokat kísértette s a mikor az erdőbe ért, a Homorod völgyében levő Czeken hegy tulsó részön az erdő aljában felfegyverzett oláh csapatok közeledtek feléjük. A csapat megtámadta a

kíséretet azzal a szándékkal, hogy a foglyokat kiszabadítsa s a kíséretet leölje.

E támadásra a foglyok is menekülni kezdtek s néhányan már a támadókhöz csatlakoztak. Sándornak egyéb tenni valója nem volt, hogy egyrészt feladatát teljesítse, másrészt magát és kíséretét a martalóczok kezei közül kiszabadítsa, tüzet vezényelt s lelövette őket azzal a szekeressel együtt, a ki egy nehányat a foglyok közül szekerére már fel is vett.

A lövésekre a lándzsás martalóczok gyávan elmenekültek

E lelövődözött pálosi oláhok közönséges rablógyilkosok voltak. Vad kegyetlenségeiknek sorozatát bajos lenne össze gyűjteni. Ez a pálosi 17 oláh követte el azt, hogy a nőket megnyúzták, síró kisdedeket labdaként a levegőbe dobták s lándzsával fogták ki. Ez emberi érzületéből kivetkőzött csapat egy székely asszonyt elevenen felhasított s magzatát ki vette.

A kivégzésekre nézve még ezek maradtak fenn:

Urbán Haynaut igyekezett utánozni az ítélet hozatal után. Felvonatta a fellegrába az ágyukat, az egész helyőrséget fegyverbe állította s a polgársághoz proklamációt bocsátott ki, hogy halál fiai mind azok, a kik a foglyok kiszabadítását megkísérik.

Ez okozta, hogy a kivégzésen alig volt jelen valaki a városi polgárság köréből.

A kivégzetteket utolsó útjára *László Márton* szent ferenczrendi szerzetes kísérte ki, kit közönségesen Marcezi bácsinak hívtak s ki 1863-ban halt meg

Az ítéletet Szabó nevezetű, fájdalom, székely hadbíró fogalmazta és ő olvasta is fel a kivégzés helyén.

A kivégzés alkalmával ködös, csuf idő volt.

A kivégzést követő napon Sántha István László Márton lelkészszel a városból kifelé indult, hogy megnézze a kivégzettek sírját.

Utközben találkoztak az öreg *Pál Mihály* szamosfalvi birtokossal a kinek fia *Pál Albert* szintén birtokos jelenleg Szamosfalván. Ő figyelmeztette Sánthát, hogy ne menjen ki, mert a kivégzési hely közelében levő Dr. Szócs József kolozsvári főorvos és kórház igazgató telkén Urbán állandóan kémeket tart, a kik figyelemmel kísérik, kik látogatják a kivégzettek helyét.

E miatt Sántha csak a következő évben, fogságból való kiszabadulása után kereshette fel először a vértanuk közös sírhelyét, melyet évről-évre egész a hetvenes évekig azontul kegyeletesen meglátogatott neje és fia társaságában

O K M A N Y T A R.

— Ihász Dániel napi parancsa. —

Lapunk mult számában közöltük Ihász Dániel életrajzát. Itt adjuk azt a napi parancsot, melyet a legió feloszlásakor kiadott, melyet Jeszenszky István ezredes őrzött meg s küldött be az ereklye muzeumnak.

Napi parancs

a magyar segély seregből végleg távozókhöz.

Vitézek!

Egy évvel ez előtt azon szent eszme, azon lelkesült akarat, hogy az akor érett kilátásban volt honzabaddittási nagy munkárai kedvező időpontot a magyar segély sereg soraiban, fegyverrel kezettükben várjátok be, benneteket nélkülözések, 's nyomorok között ide, egy rokonindulatu, 's a magyarral hason mérvben szabadsága után küzdő nép földjére hozott; — már ezen lépések érdem

volt kedves Hazánk körül, mert mindent áldoztatok, mindent mertetek, a hontalanság kínos érzetével dobtátok magatokat a bizonytalanság nyomorába; mindent a mit különválva szülőitek, testvéreitek, rokonaitok, kedveseitek 's barátaitok iránt kebletek gyöngédet, bensőt, odaadót, magasztost, és kegyeletest érzett, együttes féltékenységgel a Haza oltárára tevétek le, csak hogy a honzabaddittási nagy munkánál az első tényezők közül lehessetek; — egy éven keresztül azon nép körülményeinél fogva, mely között éltetek, a baráti felkarolás viszonylagos hálaérzetében, kitartással, önáldozattal 's derekan harciztatok közéletére törő fegyveres csendzavarók ellen, tetteitek a baráti olasz kormány, 's a nép előtt elismerésre találtak, 's csak is szoroshá vonák össze a kapcsolatot, melyly azokat a magyarral nemzeti küzdelmei, irányai, 's vágyaira nézve oly rokonzenyvel fűzi össze; — tetteitek szent kötelezettségeket irtak az olasz nemzet elé, kötelezettségeket, a miket kedvező időben ügyünk iránt leróni azt most már erkölcsi törvények kényszerítettik; — ti a magyart itt külföldön lovagias jellemében, szilárd akaratban, elhatározott tett kivitelben, egyenes lélekben, 's őszinte szelid rokonindulathoz mutattátok be az idegennek, ez bennetek a magyar nemzetet becsüléssel tanulá ismerni: — kedves Hazánk mindezekért csak köszönetet mondhat, 's mond is nektek méltó fiainak.

Az egy év politikai constellatioja még nem hozta el azon pillanatot, melyben a honzabaddittási nagy munka sikeres eredménnyel megkezdődhetnék; — 's ti részint családi körülményeitek, részint más okoknál fogva a magyar segély sereg soraiból távoztok. — néma fájdalommal szoritjuk testvéri kezeiteket az „Isten hozzád“ nál, a segély sereg büszke volt reátok, büszke tetteitekre, testvéreitek családjukban könnyekkel szemükben nézik távozásotokat; — távozzatok békével, a szenvedés 's nélkülözések által akaratban edzettebbek, 's a tapasztalatokban gazdagabbak tértek vissza tüzhelyeitekhez azon boldogító öntudattal, hogy, megtettétek mind azt közvetítve kedves Hazánk irányában, a mit jót, szépet, 's magasztost tehettetek; — családjuk viszont megtalál benneteket Hazánk válságos perceiben; — ha honunk szent földére értek, boruljatok vallásos áhitattal a még mindig szenvedőre, mondjátok meg nagy Fiainak, hogy szenvedőleges állásukban türelemmel, 's kitartással sánczolják körül magukat, míg a más régiókban előtörő politikai változások az eredményes cselekvést lehetővé teszik; — mondjátok meg az imádott Anyának, hogy ez a kis család itt, mellynek ti is tagjai voltatok, 13 éven keresztül szenvedt nyomorok közt megszilárdult bizalommal hiszi, hogy nem sokára szabad lesz, hisz Fiai közt az akarat egyértelmű, tűrni, és szenvedni tudnak, 's midőn illy hatalmas tényezőkkel csak az erő áll szemben, a diadal végkimenetele nem lehet kétséges.

Vigyétek meg a forrón szerettett Honnak legbensőbb idévletünket, mondjátok meg neki, hogy a válság a szenvedés napjaiban lelhet erőt, biztossátok őt az imádoztat, hogy új életének alig pirosuló első hajnala közelében talál minket is, kérjétek őt, legyen féltékeny életére, mert oly élethez mint az övé, másnak nincs joga, biztossátok őt, hogy ám jöjjön, minek jönnie kell, mi választottai vagyunk, fel nem adunk semmit, jelszavunk „*ki-tartás, és türelem*“ — imádságunk „*Éljen a haza!*“

S MOST ISTEN VELETEK!

Nocera Nápo'y mellett 1862-ik évi Junius 16-án

A magyar segély sereg parancsnoka

JHÁSZ DANI

Ezredes.

Mi lesz a szabadságharcz-szoborból.

Néhány évvel ezelőtt írja a „Bpest“ tudvalevőleg országos gyűjtés folyt egy szabadságharcz-szoborra, mely a terv szerint a fővárosban lett volna felállítandó.

Az adakozások szépen folytak, úgy hogy különféle szakértő és nem szakértő bizottságok már részleteiben is kidolgozták a világra szóló szobor tervét, előbb nagy háborút folytatván a fölött, hogy vajjon csak a szabadságharcz-szobor, vagy csakugyan a magyarszabadságharcz szobra legyen-e a tervezett műalkotás. S mivel az illetékes tényezők a szabadságharcz-szobor mellett nyilatkoztak s a pályázatot is ilyenre irták ki, egyszerre nagy fordulat állott be a dologban.

A beérkezett pályaművekben mindenféle hibákat fedeztek fel, majd meg nem tudtak megegyezni a szobor helye dolgában szóval csúrték-csavarták a dolgot, míg végre a gyűjtés is megszűnt, a tárgyalások is abba maradtak s a nagy lelkesedéssel fölkarolt ügy szépen — elaludt.

Évek óta tartó szendergéssből ma ébresztette fel megint Bálint Ferencz a fővárosi egyesület értekezletén, kérdést tevé az iránt, hogy vajjon mi sorsa lett a begyűlt nagy összegnek?

Lipthay Béla báró adott a kérdésre felvilágosítást, még peddig megdöbbenő és egyuttal felháborító felvilágosítást, kijelentvén, hogy egyrészt a begyűlt pénz nem elegendő a szobor elkészítésére, másrészt pedig *politikai tekintetből ma még gondolni sem lehet a szobor felállítására!*

Nem tudjuk, minő politikai tekintetek lebegtek a nemes báró ur szemei előtt, mikor ezt a kijelentést tette, de mi a mi véges elménkkal nem tudunk rá emlékezni, hogy az óta, mióta a szobor terve felmerült s mióta arra a gyűjtést megindították, a politikai viszonyokban olyan fordulat állott volna be, mely lehetetlenné tenné most azt, a minek megvalósítása akkor senki előtt kétséges nem volt.

Lehet, hogy mi egyáltalában nem láthatunk be a kulissza titkaiba, s lehet az is, hogy Lipthay báró a fővárosi egyesületet nem találta elég méltó helynek arra, hogy ott azokról a kétségen kívül nagy fontosságú politikai okokról bővebben nyilatkozzék.

Hát alkalmat kell neki adni, hogy tekintélyesebb testület előtt tehesse meg nyilatkozatait.

Annak a nemzetnek, mely ezt a hazafias ügyet olyan lelkesedéssel karolta fel, joga van tudni: mi történik azokkal a fillérekkel, melyeket a nagynevű hazafiak a magyar szabadságharcznak érzébe öntendő szobrára kértek tőle s hogy esetleg mi gátolja megvalósítását annak a szép tervnek, melynek támogatását annak idején mint a legszentebb hazafias kötelességet tüntették fel.

S ha még a főváros közgyűlését sem tartaná Lipthay báró ur alkalmasnak a nyilatkozásra, úgy a törvényhatósági bizottságnak országgyűlési képviselő tagjai találjanak rá módot, hogy a kormánytól követeljenek a szabadságharcz szobor ügyéről teljes felvilágosítást.

Mert az az egy bizonyos, hogy ezt az ügyet most már a napirendről levenni nem szabad.

őket. A furlogi oláh a ki ezt hiesztelte, elmondotta, hogy a bíró beteg lévén, a négy legidősebb ment Resiczára, a pap 3 nap óta Lugoson van és bevárja az eseményeket, „mi az imperate-al tartunk és ha minket kényszerítenek is amazokkal tartani, mégis az imperate mellett maradunk — mert Ezeresen a honvédek 120 disznót lőttek össze és transportálták szekereken sat. sat.“ a mi nem igaz.

November 23. Tegnap és ma az a hír terjedt, Piret-től parancs érkezett volna, hogy a magyarokra ne lőjjenek többet. Hasonló egy Temesvárról ide érkezett levél tartalma. Bogsánra való expedícióról nem tudnak semmit. Este felé az a hír circulált, hogy a gárdisták Bogsánról Oraviczára vonultak volna vissza. Mind évvel mistificalni akarják-e a publicumot?

November 24. Reggel 7 órakor, 40—50 szekér ment itt át Pancsova felé, minden szekeren 2 illyr graniczos és egy vagy két (két akós) hordó. Igazi illyr typust mutatnak, erőteljesek, azoknak a hadifogyoknak egy része a mely Temesvárt őrizet alatt volt, és most annak a fordulatnak, a melyben a dolgok a Bánságban részesültek, köszönik szabadságukat. Exercizozni tanultak és besoroztattak.

Tegnap a sors különös kegye avval szerencsételtetett, hogy Wiener Zeitung f. hó 11-ig, Allgemeine Zeitung f. hó 7-ig megérkeztek; az október 28., 29., 30. és 31. eseményeket írják le: Bécs bevételét Windischgrätz által, a Jägerzeile, a Landstrasse és augusztinusok templomának elpusztítását. Az elesettek számát 600-ra teszik, de azt állítják, hogy sokkal többen estek volna el. Az Allgemeine Zeitung levelezője szerint a császári ház ez által magán sebet ejtett. A birodalmi ülést Kremsierbe tették át. Egy f. hó 14-ről Bécsből keltezett levél többek között arról panaszkodik, hogy a külföldről csak igen hiányos hírek érkeznek és hogy az ostromállapotról mind a Wiener Zeitung, mind a többi ujságok „nagyon schwarzgelb“ irnak.

Estefelé. Bogsánt egyelőre nem támadják, nem igaz a mint hiesztelték, hogy a gárdisták onnan önkéntesen visszavonultak Oraviczára. Mayerhofer azt a tervet mondotta ki, hogy Verseczet és Bogsánt egyidejűleg kell megtámadni és onnan egyszerre a gárdistákat kiszorítani. Mayerhofer több illyr ezred organisálásával foglalkozik, az egyik már kesz rész Versecznek van szánva úgy szintén a kikindai kerülettől armirozottak is. Mayerhofer 5000 puskát vár Horvátországon át, ezek is az illyr felfegyverkezésre fognak szolgálni. Fogarassy kitől ezeket hallottam még azt is mondotta, hogy Lippán most az őrsereg kicsiny, de nemsokára vagy 3000 oláh ulánust fognak Erdélyből oda rendelni. Egy pár nap előtt Csernoevits úgy nyilatkozott, a Bánság katonaeje miatt nincs mit aggódni, mert ő összeköttetésben van Zám-mal a honnan hat óra alatt katonaságot requirálhat. Tehát a háló igen terjedelmes az egyik végen Erdély, a másikon az illyr-bánáti határőrvidék. A népfelkelést megszüntették, ellenben a szerezsánokat szervezik, 100 házra 3 egyént számítva Krassóvármegyében így 3000 legényt organisálhatni.

Az erdélyi hírek kevés reményt nyújtanak a magyaroknak, már ostromálják Kolozsvárt, az egész erdélyi erő Fogarassy szerint 200.000 oláhból áll. Kolozsvár alig fog ennek a támadásnak ellenállhatni. Akkor megtörténik az utolsó csapás és Erdély elveszett Magyarországra nézve, és majdnem úgy látszik, hogy a Bánság sorsa Erdélytől függ. Néha ugyan azt halljuk, hogy a székelyek is mozognának, de sajnos hiába, mind ezek már csak egy haldokló utolsó göresös vonaglásai. Ma

Kanitz S. dr. 1848. és 1849. évi naplójából.

Közlő: Kanitz Agost.

November 22. Tegnap a resiczaiak felszólították a furlogiakat, hogy velük tartsanak, különben felgyújtják

az összes hivatalnokokat districtusaikba küldötték, itt is bemutatták a hivatalnokot Milankovits-ot, továbbá a népnek kihirdették: „Most mi császáriak vagyunk, a tized és robot a földesur számára megszűnt, azért annak számára semmi kötelességet nem kell tenni, de a császárnak való illetéket pontosan meg kell fizetni, azzal a ki idegen tulajdont el akar idegeníteni, rögtönítélőbíróági-lag fognak eljárni ugy szintén azzal is a ki a budai (tehát a magyar K. S.)-miniszteriumnak engedelmeskedik.“ Ezzel talán az anarchiát tovább haladásában megátolják. Tegnap azt hallottuk, hogy három magyar vagy német nemzetiségű mester oda haza van Facseton, a kik Lippán voltak az oláhokkal a népfelkelésnél és kikerül az híresztelték, hogy a velük küzdő oláhok őket agyon verték mert gárdisták voltak. Fogarassyval Bécsről beszéltünk, ő kérde mit irnak az újságok, én félig álcázott radikális egygyűségemben azt mondtam, az újságok Windischgrätznek köszöntek, de lehetetlen, hogy ez Bécs összes lakosságának kifejezése lett volna, mert különben minek verekedtek volna? Ő ugy vélekedett, hogy Bécs nyugodt, a munkások is visszatértek a munkához és hogy mindenki boldog, hogy az anarchiát lerázta. Jól van gondoltam magamban. A mikor pedig a következő szavakkal kimondottam, hogy Bécs tendenciája mindent németté tenni: „míg Bécs tendenciáját követi, a nemzetiségek, melyek érte küzdenek, csalódní fognak, ha azt hiszik, hogy nationális concessiókat kapnak, pedig máskülönbén küzdelmünk érthetetlen sat.“ Fogarassy azt válaszolta: „Isten nevében még azt sem bánom, ha törökül mennek a dolgok, csak legyen már egyszer béke.“ Ha tehát Erdélyben az oláh tulsuly tudatát fel is akarják fedezni, itt a mint én látom nincs ilyen, a gyűlölet itt csak csinált és az oláhok mozgalmait nem helyeselhetem, — eltekintve attól is, hogy évvel Magyarországon fájdalmas sebet ejtenek — mert mozgalmukban nincs semmi nagy; mert nyilvánvaló, hogy mind az illyrek, mind az oláhok a magyarokkal egyesülve boldogabbak lettek volna. Isten másképp akarta.

November 25 Tegnap és tegnapelőtt a commissari-usok és adjunctusai — mert így nevezik most a főszolgabirákat és esküdteket — districtusaikban voltak a statariumot kihirdetni mindenki ellen a ki akár személyt, akár tulajdont megtámad. (Valaki ugy vélekedett hogy a lugosi comitő arra teljesen érett, hogy törvényei gyümölcsét ön-ön magán megpróbálja.) Azt is kihirdették, hogy mindenki f. é. december 4-ig legszorosabb kötelességének ösmerje vármegyei adóját megfizetni. Álmélkodva néztek a parasztek egymásra, mert azt hitték, hogy most már nem kell semmit sem fizetni. Jövöre különben nem akarnak tisztviselőül magyar embert, nem akarnak földesurat, mert a föld az övéjük és az „ueberland“-okban is osztozkodni akarnak. Louis Blanc méltó tanítványai.

Már-már ugy látszik, hogy az oláhok bátorsága kissé megcsappant, mert most már sehogysem akarnak graniczosok lenni, a mint azt az elején — igen valószínűn besugásoknak engedve — tették. Az itteni oláhokon is akartak már némi zugóldást észre veni, habár azt mondják, mi is azt tesszük a mit testvéreink Erdélyben és miután az oláhok ott győztesek, győzelmi mámoruk a bánáti oláhokat is eléri. Különbén a dolgok Erdélyben ugy állanak, hogy ott nemsokára a döntésnek be kell állania, mert Kolozsvárt fognak a koczák eldölni. Kolozsvárt 200.000 oláh és az összes katonai erő ostromolja, 100.000 székely, magyar és katoná pedig védi. Mind a két szám bizonyosan tulzott. A ki ott győz, remélheti, hogy egész Erdély felett fog győz-

hetni, habár Nagy-Enyed és Maros-Vásárhely már az oláhok kezében. Azt mondják, hogy a szászok már bánják azt, a mit tettek, midőn az oláhokkal a magyarok ellen küzdöttek. A Gazeta Transilv. legalább nyulzivüeknek mondják az oláhok, a szászokat, ilyeneknek pedig nem szeretjük barátainkat nevezni! Megbízható hírek szerint a szászok, most passiv magatartásuak volnának, ellenben a székelyek kik oly sokáig tétlenek voltak, most az oláh falukat pusztítják és ott mindent levágnak. Ha az illyrek és oláhok szemükre hányják a magyaroknak, hogy zsákmányolnak, megjegyzem azt, hogy Lippáról graniczosaik árukat, kész uj ruhákat, butorokat és ágynemüt hoztak magukkal. Lippa szerdán (22.) állítólag megint magyar kézre került; hogyan? azt még nem tudjuk. Aradon váltakozva bombardálnak, eddig még nincs semmi eredmény. Az oravicza kerületben mindenki magyar érzelmű. Kovács viczispán, Faur és Nikolajevics főszolgabírák.

November 27. Ma két proclamatio érkezett: az egyik november 7. kelt. Olmützből a császártól, a másik november 13. kelt Schönbrunnból Windischgrätz-től.

Windischgrätz azt mondja, hogy jön az anarchiát fékezni, tulajdont és személyt biztosítani, felszólítja a bűnbánókat hogy hozzá csatlakozzanak és bocsánatot ígér, ellenben az ellenszegülőeknek vagy rebelleseknek nincs kilátásuk semminemű kiméltre, ő mint „barát“ jön, hogy a rendet és nyugalmat helyre állítsa. A császár azzal kezdi, hogy Kossuth Lajos rebellis, hogy a márcziusban engedélyezett jogokat biztosítja (tehát a többieket nem K. S.), kívánja, hogy a nemzeti szolgálat-tól kifáradt polgárok és parasztek hazamenjenek. Személy- és tulajdonbiztosságot ígér, ugy szintén a nemzetiségek fenntartását. Tizedek és robot meg vannak szüntetve; a földesurakat az állam fogja kárpótolni (és mindent a mi e mögött van kitalálja az olvasó, a ki kilencz hónap óta ezt és hasonló proclamatiókat olvasott, a melyek teljesedésbe nem mentek. K. S.)

Tegnap Daruvár német faluban voltam. Az emberek kérdezősködtek az ország állapota feől, sajnálják az igazságos magyar viszonyoknak a reactio törekvéseivel szembeni szomorú állapotát. „A magyarokkal tartunk“ mondák a parasztek „mert ügyük igazságos“ Ilyen érzelmük mind a német faluk még Temesvármegyében is. „Az oláh környezettől ugyan veszélyeztetve vagyunk, házunkat és családunkat meg kell mentenünk, de meggyőződésünk a magyar ügy.“ Az oláh faluk fegyvereket kaptak, a németek nem.

Az oláh templomban tegnap (vasárnap) Rajasich üdveért imádkoztak.

Bercsánt az unitus plébánost Temesvárra vitték, határozottan állást foglalt az ujonnan alkalmazott ráczok ellen és azt kívánja, hogy minden „románul“ legyen. Popavitza is nincs meg elégedve, miért, azt tőle kell még megkérdeznem *Kiváncsi vagyok vajjon tizenkét hónap mulva a mialatt a reactio győzni fog elégedettek lesznek-e?*

November 28. Temesvármegye minden falujában akasztófát állítottak fel. 50 botütéseket osztogatnak. A bírónak megint szabad 12 botütést adatni, sőt 24-et is, a midőn a bíró kérdezte vajjon neki meg van-e engedve 24 botütést osztogatni, azt mondták „na hát, hadd az illetőt ¼ óráig kipihenni és adass neki azután még 12-öt.“ Az oláhok egyáltalában nem sokára le lesznek hűtve; de mi haszna van benne, az oláh enged a nyomásnak és csak eszköz. Intelligens nationalisai a kik a magyar országról elég gyalázatot és gunyt terjesztenek, megelegetnek majd azzal, a mi eredetileg egyetlen kíván-

ságuk volt, hogy majd hivatalnokok lesznek; az hogy a nép halad, az nekik igen csekély vagy egyáltalában semmi gondot sem okoz. Az országgyűlés hiába fáradozott az összes magyar népeknek szabad institutiókat nyújtani, miután a factiosusok ura nem lehetett, legszentebb törekvése is, hiába való. A forradalom úgy Erdélyben mint a Bánságban a katonáktól indult ki.

(Folyt. köv.)

HALÁLOZÁSOK.

Honvédegyleteket, munkatársainkat és lapunk barátait kérjük: sziveskedjenek a halálozásokról egy-egy rövid tudósítást írni s a gyászjelentést az ereklye-muzeum számára esetről-esetre beküldeni.

Nagy-bíróczy *Bíróczy Flórián* 1848—49. évi honvéd-hadnagy, okleveles mérnök, köz- és váltóügyvéd, megyebizottsági tag, Vág-Sellyén okt. végén meghalt.

Nagyvárad *Balogh Károly*, s.-a.-ujhelyi kir. járásbíró, 1848—49-ki honvédszázados élete 71-dik évében, okt. 27-én Sátor-Alja-Ujhelyen elhunyt.

Balogh Károly honvéd volt, még pedig a javából. Az elsővel ment honvédek, s valóban az 1-ső honvédzászlóaljba állott be, Marschalko Tamás, Bernáth Albert, Molnár István (most főispánunk), Horváth Pál és többek társaságában vármegyénk jobbjából.

Az 1-ső honvédzászlóaljból tiszti rangért sem akart ugyan máshoz átlépni, mind a mellett annak keretén belül is századosi rangra emelkedett. A fegyverletétel után — mint sok más volt honvédtisztet — közlegényül sorozták be a Haynau gyalog-ezredhez, a mely akkor Csehországban feküdt, s a melynél huzamosabb időn át tényleg is szolgált.

A megyei alkotmányos élet megnyitásával előbb a pataki kerületben, — utóbb a sátoraljai-ujhelyi — központi szolgabíróvá választott; majd a törvénykezésnek közigazgatástól történt elválasztása alkalmával sátoraljai-ujhelyi királyi járásbíróvá nevezetvé ki, e hivatalát holta napjáig viselte.

Kora ifjúságától holta napjáig jellemzetes volt nála, hogy minden ember szeretetét megnyerte, a kivel érintkezett: ellensége — tudtomra — nem volt soha. Kötelességét minden helyzetében komolyan vette, s kötelesség-érzettel teljesítette. Testileg a legujabb időkig csudálatosan tartósnak látszott, (s erőteljes, egészséges férfi volt; csak a legujabb években kezdett öszülni, de már e nyáron rohamosan hanyatlott.

E mindenkitől tisztelt, soha sem dicsekvő szerény, de érdemduz honvéd tisztársunk, — és legyen szabad hozzá tennem, nekem kedves barátom — érdemes reá, hogy emléké a lapok meg örökítsék.

S.-A.-Ujhely, 1895. Ószhó 30-án

Közli: *Matolai Etele.*

Glanzer Miksa ny. főbányatanácsos, a Ferencz-József-rend lovagja, 1848—49-iki honvédfőhadnagy, meghalt okt. 28-án, 66 éves korában Kőrmöczbányán.

Galyasi Imre ny. pénzügyi titkár és 1848-as honvédtüzemester Zomborban, október 29-en 65 éves korában elhunyt.

Ajtics Horváth József, 1848—49-iki honvéd, nagybirtokos e hó 8-án 64 éves korában Vágvecsén meghalt.

Kovácsi Károly nyugalmazott gazdatiszt, volt 48-as honvédtiszt, buzgó ellenzéki választó, hosszas szenvedés után életének 67-ik évében e hó 1-én elhunyt Kalocsán.

Kállay Sándor ujtordai ev. ref. lelkész, 1848—49-iki honvéd tüzérfőhadnagy életének 71-ik ujtordai papságának 35-ik, általában pedig papságának 42-ik évében f. évi november hó 1-én d. u. fél 6 órakor szívszélhűdésben meghalt.

Gyászolják: Kállay Jenő, Kállay Sándor, mint gyermekei. Kállay Anna, özv. Szabó Györgyné, s gyermekei, Kállay Róza, özv. Görög Györgyné, és leánya Róza, mint testvérei. Kállay Jenőné, Szabadszállási Mariska, mint menyje. Kállay István és Jenő, mint unokák. Mint nekünk Tordáról írják, a templomban tartott gyászistentiszteleten a megyei és városi hatóságok és a város összes kulturális intézeteinek képviselői, valamint nagyszámú közönség volt jelen. A megboldogult a megye legkimagaslóbb alakja volt, a kinek emberszeretét és hazafiasságát mindenki nagyrabecsülte.

Kaufmann Ede budapesti gyáros, zalavármegyei földbirtokos, a főváros VI. kerületének választmányi tagja és volt 1848—49-iki honvéd, e hó elején 65 éves korában meghalt. A elhunyt tevékeny részt vett a főváros politikai és társadalmi mozgalmában, számos jótékony egyesületnek volt pártoló és tiszteleti tagja. Csak a mult hetekben tett végrendelezésében is több ezer forintot szánt jótékony alapítványokra. Öt gyermeke gyászolja, köztük Kálnoki Henrik és Kálnoki Izidor fővárosi hírlapírók, a kik most rövid idő alatt egymásután vesztették el anyjukat, öcsüket és apjukat. Temetése e hó 6-án volt az Andrassy-ut 88. számú gyászaházból.

Kiss Antal mint daliás magyar nemes ifjut nagybátyja, Kiss Ernő huszárezredes, később tábornok, 1846-ban mutatta be a Burgban. A testőrségbe osztották s midőn István nádor egy orosz hercegnőt jegyeztet el, a hercegnő mellé osztották a szép magyar testőrt. 1848-ban a fényes katonai és udvari karriert otthagya, a szabadságharcban vett részt s kapitányi rangjából csakhamar őrnaggyá neveztetett ki. Résztvett Buda ostromában és szemtanuja volt Alnoch ezredes gyalázatos kísérletének, mikor a lánczhidat akarta felrobbantani. A fegyverletétel után Törökországba menekül, a krimi hadjáratot végig küzd s az emigránsok legtevékenyebb tagja, ki Kossuth proklamációit 1854-ben terjeszti. Felfedezi tényeit, de sikerül megmenekülnie. Londonba, hol a lord-major lovászaként vész el a világvárosban, de az emigránsokkal tovább is fenntartva összeköttetéseit. 1859-ben a feltételes amnestia kihirdetésekor hazajön, az 1854. évi konspirációkért bűnpörbe fogják s halálra ítélik, udvari összeköttetéseit enyhítik meg az ítéletet, Olmützbe zárják, honnan két évi fogság után véletlenül visszanyeri szabadságát. Ugyanis bátyja, Kiss János, csak úgy vállalja el Békésmegye adminisztrátorságát, ha öcsét kiszabadítják. A nagy multu ember mint takarékpénztári napibiztos fejezte életét 74 éves korában. Temetése nagy részvéttel ment végbe.

Nappendruck Károly honvéd gyógyszerész halt el Kolozsvárt. Az öreg ur elhalálzásáról gyászoló családja a következő gyászlapot adta ki: Alulírottak a szív legmélyebb fájdalomával tudatják, hogy a jó férj, szerető édes apa, testvér, nagyapa, após és rokon Nappendruck Károly nyugalmazott laktanya-felügyelő, volt 1848—49-beli honvéd-gyógyszerész, 1895 november hó 8-án, reggel 3 órakor, életének 76-ik, boldog házassága 44-ik évében, rövid szenvedés után megszünt élni. A megboldogult hült tetemei folyó hó 10-én d. u. 3 órakor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint, külmönostor-utcazi 63. sz. alatti saját házából a közös sirkertbe kikisertetni és a családi sírboltba örök nyugalomra tétetni. Gyászolják: özv. Nappendruck Károlyné, szül. Mátéffy

Eszter, mint az elhunyt bánatos neje, Nappendruck Irma, férjezett Nagy Béláné. Nappendruck Eszter, Nappendruck Károlin, az elhunyt gyermekei. Öz. Velits Györgyné, szül. Nappendruck Károlina, mint az elhunyt testvére. Öz. dr. Nappendruck Kálmáné, szül. Medgyaszay Irma és gyermekei: Mariska, Kálmán és Edith, mint az elhunyt menyee és unokái: Nagy Béla tanár és gyermekei: Flóra és Piroska az elhunyt veje és unokái.

Orbán Bódog. Alólíratok maguk és rokonok nevében a szív legmélyebb fájdalommal tudatják, a szerető férj, a jó apa, testvér és rokon Lengyelfalvi báró Orbán Bódog 40-as honvéd huszár-hadnagy, Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsági tag élete 69-ik s boldog házassága 19-ik évében rövid szenvedés után végelgyengülésben f. hó 6-án. d. e. féltíz órákor jobblétre szenderült. A gyászoló család legerősebb támaszát veszítette az elhunytban. A megboldogult hült tetemei f. hó 8-án. d. u. 2 órákor a Szent-Imre utczai lakásáról az unitárius vallás szertartása szerint tartandó rövid ima után a lengyelfalvi családi sirkertben fog örök nyugalomra elhelyeztetni. A béke anyala-örkődjék álmai felett! székely-Udvarhelyt, 1895. november 6-án. Öz. br. Orbán Bódogné sz. Zöld-Matild, mint neje. Irén, János, Bódog Balázs, Olga, Aranka, Ella, mint gyermekei br. Orbán Czeleszta férj. Ugron Lajosné, Br. Orbán Ottó, mint testvérei Ábrahámfalvi Lajos mint sógor.

Pap Gábor. A liberális eszmék egyik lelkes bajnoka: Pap Gábor református püspök e hó 9-én délelőt Komáromban meghalt. Mint egyszerű református pap, mint országgyűlési képviselő, mint egyházfejedelem sokszor harczolt oly eszmékért, a melyek csak később, az idők folyamán lettek népszerűkké. De ő mindig harczba vitte a jóért, nemesebbé, hevülő szívet és előre látta, hogy eszméi győzni fognak. Halála, a mely mély gyászba borítja a református egyházat, bizonyára nagy részvétet kelt majd mindenfelé. Szabadságharcunk egyik vitéze, szabadelvűségünk egyik lelkes hive, egyházának hí fia veszett el benne. Pap Gábor 1818. szept. 13-án Villoňban, Veszprém megyében született, hol atyja, Vámosi Pap István, ref. lelkész volt, később szülei Vámosra költöztek s Pap Gábor ott végezte gymnasiumi tanulmányait atyja felügyelete alatt. A bölcsészeti tanfolyamot és jogot Pápán hallgatta a református főiskolában. Midőn a tanfolyamokat kitünő sikerrel bevégezte, Bécsbe ment nevelőnek Huszár József báró titkos tanácsoshoz. Ekkor kezdte meg irodalmi működését és cikkeket irt a Jökai Mór és Petőfi Sándor szerkesztésében megjelenő Életképekben s a Kovács Pálnak Hazánk című lapjában. Mint a szabadságért és a szabad eszmékért rajongó ifju részt vett az 1848-iki bécsi forradalomban, a melyről egyuttal igen érdekesen és lelkes hangon irt tudósításokat küldött az Életképeknek. Midőn a forradalmat leverték, Huszár József báró, a ki Pap Gábort megszerette, az ostromzár ideje alatt kivitte őt Bécsből s így, bár egyike volt a leginkább kompromittált ifjaknak, az üldöző hatalom keze nem érhetette el. Alig szabadult ki a veszély torkából, azonnal a honvédek sorába lépett. Veszprém megye azonnal kinevezte őt őrmesterré, és a győri 39. számú Radeckyzászlóaljhoz osztotta be. Vitézségéről tanubizonyoságot tesz, hogy Budavár bevételénél főhadnagygyá, a temesvári ütközetnél pedig századosná nevezte őt ki Kmetty. Az 1850-ik év második felében lépett a papi pályára. Lelkesi működését mint helyettes lelkész kezdte meg a balatonudvari s folytatta mint rendes lelkész az acsádi, litéri, vöröshérenyi és vilonyai egyházakban. 1855-ben a kecskeméti főiskolába a filozófiai és paedagogiai tanszékre hívták meg s ő el is fogadta a meghívást, de az akkori abszolút kormány meggátolta ez állás elfoglalásában az által, hogy a kinevezést nem erősítette meg. Püspökké való megválasztása után az 1875-ik évben az ó-szöny református egyház választotta őt

meg lelkészül. Midőn 1878 márczius 19-én Nagy Mihály komáromi ref. lelkész elhunyt, az egyházközség többsége Pap Gábort jelölte az üresedésben levő lelkési állásra, a kisebbség pedig Szabó Zsigmond deáki lelkészt óhajtotta megválasztani. Pap Gábor, ki akkor Ó-Szönyben lelkészkedett, vonakodott a jelöltséget elfogadni s attól formálisan vissza is lépett, mert erkölcsi kötelességének tartotta megmaradni a szőnyi szegényebb egyházban. Azonban a komáromi egyházközség, lemondása daczára is 196 szóval 81 ellenében megválasztotta őt s most már Pap Gábor sem vonakodhatott a dusabban javadalmazott komáromi lelkési állást elfoglalni. 1875-ben az enyingi kerület országgyűlési képviselőül választotta meg s itt különösen a tanügyi bizottságban fejtett ki buzgó tevékenységet. A főrendiház újjászervezésekor mint református püspök tagjává lett s a hol a haladás s a szabadelvűség forgott szóban, ott Pap Gábor sohasem hiányzott. Mint a dunántuli kerület püspöke, hivatalánál fogva tagja volt a zsinatnak s annak minden ülésében részt vett és érveinek meggyőző erejével mindig általános figyelmet kellett. Az egyházi és polgári pályán elfoglalt számtalan hivatala és tisztsége mellett, a melyeket ritka lelkiismeretességgel és buzgalommal töltött be, az irodalommal is foglalkozott s 1870-ig munkatársa volt majdnem minden politikai, szépirodalmi és gazdasági lapnak. 1862-ben a Balatonvidéki naptár szerkesztője is volt, utóbbi években azonban politikai és egyházi munkássága nem engedte már meg, hogy az irodalom művelésére is időt fordítson. Régész és könyvgyűjtő is volt. Mintegy 40.000 forint értékű könyvtárt és 300 darabból álló érem- és régi pénzgyűjteményt hagyott hátra.

Prileszky Tádé, a képviselőház egyik ismert tagja, a pozsonymegyei, stomfai kerület országgyűlési képviselője nov. 12-én 70 éves korában meghalt. Prileszky hatalmas termetű, érdekes alakját régóta látták a képviselőházban, melynek, egy ciklus kivételével, 1869. óta állandóan tagja volt. A szabadelvű pártnak volt tagja és különösen a Tisza-kormánynak hűséges támogatója. Pártja szerette, meg voltak benne azok a tulajdonságok, melyek a mostani politikusokat kedvelté teszik: kritikus alkalmakkor mindig számíthattak rája, szorgalmas, hasznos ember volt a bizottságban és jóízű, jó humoru alak a folyosón és a klubban. A kiejtése tótos volt, de érzelmeiben teljesen magyar.

Prileszky Tádé 1826-ban született Nyitramegye Emőke helységében. Középkolai tanulmányait Magyar-Óváron és Vácson végezte: 1842-ben a budapesti egyetemen a bölcsészet doktorává lett. *A szabadságharcban mint nemzetőr vett részt,* nevezetesen a felvidéken a Hurbán ellen való akcióban, 1820-ban külföldre ment s négy év múlva tért vissza. Ekkor több nagyobb uradalom igazgatását elvállalta s több hitelintézet létesítésében részt vett; 1869-ben Nagyszombat választotta képviselőjévé; ezt a kerületet hat évig képviselte, azután a stomfai kerületet. Megválasztása óta a delegációk tagja és állandóan a közös zárószámadásoknak előadója, a közös államadóságek felügyő-bizottságának alelnöke és a magyar képviselőház zárószámadási bizottságának elnöke volt. Egy művet is irt Államháztartásunk tíz évi eredményei címűn. Az 1887-iki választásnál kisebbségben maradt, de 1892-ben újból megválasztották a stomfai kerületben. Nagyszombat, Erzsébetváros és Stomfa diszpolgára volt.

Román János, nyugalmazott kir. járásbíró, 1848—49-iki honvéd Sátoralja-Ujhelyen elhunyt.

Szentiványi Kázmér Egy honvédegyleti elnök dönt ki a nemes gárdából, árván hagyva, az amugy is mostoha figyelemben részesített kerületbeli inséges honvédek ügyét.

Az elhunyt gyászjelentése így szól:

Liptószentiványi özvegy Szent-Iványi Kázmérné szül. Szent-Iványi Ilona, leánya: Szent-Iványi Ilona férjezett zorkóczi Zorkóczy Tivadarné, s ennek férje zorkóczi Zorkóczy Tivadar és gyermekeik Tibor, Atala, Sára, ugyszinté özvegy szentiványi Szent-Iványi Istvánné szül. Szent-Iványi Tulia, valamint az összes rokonság nevében mély fájdalommal tudatja forrón szeretett férje, apja, apósa, nagypajuk, illetve testvére

Liptószentiványi Szent-Iványi Kázmér

urnak

1848 - 49-iki és nyug. m. kir. honvéd-alezredesnek és
liptóvármegyei honvéd-egylet elnökének

hosszas szenvedés után, 1895. évi november hó 10-én, délutáni 3 1/2 óraker, életének 82-ik és boldog házasságának 34-ik évében, a halottak szentségeinek felvétele után bekövetkezett gyászos elhunytát.

Liptó-Szent-Iván, 1895. évi november hó 10-én.

Somogyi Gyula lippai járásbirósági végrehajtó 71 éves korában nov. elején elhunyt. A boldogult a szabadságharcban mint fiatal honvéd tiszt vett részt és a világsi fegyverletétel után őt is, mint annyi mást, üldözték a győztes hatalom poroszói. Az alkotmányos idők beálltával közszolgálatba lépett szülővárosában, Aradon, hoi a hatvanas években városi főkapitány volt. Később Temes vármegyét szolgálta, mint tiszteletbeli szolgabíró, a nyolcvanas évek végén pedig királyi járásbirósági végrehajtó lett Lippán. Halálát több előkelő temesvármegyei család gyászolja

Tátray Lajos. Szomoru végét vetette e hó 10-én életének Tátray Lajos, Szalárd és Sitár községek nyugalmazott jegyzője, a ki a szabadságharcot vadászfőhadnagyi rangban küzdötte végig. Nagy-Szeben ostrománál elvesztette jobb kezének hüvelykujját és akkor Czecz tábornok, mint harczképtelent szabadságolta. Azóta Tátray jegyzői állást viselt és ebben a minőségben működött mindaddig, míg az öregség mizériái megfosztották munkaképességétől, 79 esztendő nyomta immár a vállait. Sem írni, sem olvasni nem tudott szemekének gyöngesége miatt s az utóbbi időben hallása is annyira meggyengült, hogy még a felolvasást is nehezen értette meg. Az egykori szabadsághős e miatt életunt lett. Nem várta be megszámlált napjainak utolsóját, hanem fegyvert fogott négy ujjú kezébe és azzal vasárnap reggel halántékon lőtte magát. Kuszált betűkkel teleírott papiros feküdt az öngyilkos szabadsághős mellett, melynek tartalma ez volt: „Utolsó irat életemben. Nagy vagyont nem hagyhatok gyermekeimnek, de nagyobb az a szellemi tőke, mit e három szóban kötök lelkükre: munka, szorgalom és becsületesség. Isten áldjon meg benneteket. *Consumatum est.*“

KÜLÖNFÉLÉK.

Gyergyói Sipos Narczissus györfalvi r. k. lelkész, ki nemzetőr őrnagy volt, szervezte a györfalvi környék községeinek magyarságából a nemzetőr csapatot, melylyel az oláhokat tartotta féken és ezekkel többször komoly összeütközése is volt, tetteiért a kolozsvári hadi törvényszék halálra íteltette. Ez ítéletet Szabó hadbíró hozta, ki Siposnak személyes ismerőse volt. Mikor felolvasta a hadbíró az ítéletet:

Sipos Narczissus szentferenczrendi szerzetes papi rangjának elvesztésére és " itt elakadt és merően szembe nézte Sipost. — Sipos bátran közbe szolt

„Olvassa csak nyugodtan. Nem félek a haláltól. Jobb meghalni mint ilyen erkölcsileg romlott világban élni.“

Az ítélet tényleg halálra szökött azonban azt 15 évi, kemény vasban töltendő fogságra változtatták. Kufsteinben szenvedett, súlyos köszvényt kapott a lába. Ő Felsége esküvője alkalmával kapott kegyelmet, akkor visszalépett a csöndes egyházba Györfalvára. A kolozsvár mellett levő Györfalva községben 33 éven keresztül atya volt a hiveknek oktatója az iskolában a gyermekeknek. E derék és buzgó lelkész 1872. május 24-én 85 éves korában hunyt el. Lönhárt Ferencz mostan erdélyi r. k. püspök; az időben apát-plébános temette el a község apraja-nagyja osztatlan részvétele mellett. E derék pap a györfalvi r. k. czinteremben alussza örök álmát. Sirja fölé az emlékezet és kegyelet jeléül az elhunyt unoka öcsse Gy. Sipos Károly kolozsvári polgár állítatott köemléket. Az emlék kő ünnepélyes felszentelése okt. 13-án vasárnap történt meg. A beszentelési szertartást Főtisztelendő Imre Pius ottani r. k. lelkész végezte, Schmal Gusztáv, Gombás József györfalvi birtokosok és sok hívő jelenlétében. A beszentelés folyamán a sir fölött egy szép beszédet tartott a lelkész.

A rokoni és honfui kegyeletnek egyaránt szép megnyilatkozása volt ez Sipos Károly részéről. Olyan nemes példa a melynek követését minden hazafinak, a ki nek a hazáért élt, vérzett vagy szenvedett rokona van, figyelmébe ajánljuk.

— Debreczeni hősök sirja. 1849. év augusztus hó közepén a mikor a muszkák Kolozsvár felé jöttek. Kolozsvár felől debreczeni önkéntes nemzetőr csapatokat küldtek Apahidán tul előrsre. Hat debreczeni legény a korpádi fogadóig nyomult előre. Itt muszka csapattal találkozottak, mely megtámadta őket. A debreczeni fiuk állották a harcztot s ádáz dühvel rontottak a muszkákra. Ezek tulnyomó számba lévén, mint a sáskasereg ugy körülfozták a hat magyart s folyt az élet-halál harc. Sok muszka esett el az alatt, míg őt fiu elesett s csak az örvezető maradt. Ez kardjával emberfeletti küzdelmet fejtett ki s bár több sebből vérzett, a hozá közeledő muszka katonák egymásra hullottak el kardjának sulya alatt. Egy orosz tiszt nézte ezt az emberfeletti küzdelmet. megilletődött a magyarok hősiességén, Megkönyezte a bátor debreczeni fiukat, egy új szakaszt rendelt az utolsó küzdő elé s ezeknek tüzet vezérelt. Több golyó által találva holtan terült el az utolsó küzdő. Az elesetteket, külön sirba a debreczeniekkülön sirba a debreczenieket, külön sirba az orosz katonákat, a fogadó mellett temették el. Sirjaikat nem jelzi semmi, de a nép mindig pontosan tudja, hogy hol fekszenek. A környékbeli oláhok most is a csodálattal vegyes tisztelettel emlegetik a magyar fiuk hősiességét. Megérdemelnének a hősök annyit a hazától, hogy sirjukat legalább egy kereszt jelölje.

A pétervári és temesvári várak átadója. A zágrábi királynapok fényébe mint a Bpesti Hirlap nov. 8. száma írja, nemcsak a tintafoltok, de a mult tragikus árnyékai is beleszövdtek. A király a tiszteletére rendezett táncmulatságon több hölgyet tüntetett ki megszólítással. Midőn az ottani társadalom egyik előkelő és általános tisztelt hölgytagjához ért, a királynak feltűnt magyar-németes kiejtése s azt kérdezte tőle:

— Ön, nemde magyar?

— Igen, felség, Hrabovszky tábornok leánya vagyok.

A király néhány pillanatig elgondolkozva tekintett maga elé s egy néma meghajlással távozott. E jelenetnek történelmi háttere csatatér és börtön. Hrabovszky János báró ugyanis cs. kir. altábornagy volt s 1848-ban

Szlavon- és Horvátországoknak katonai kommandánsa. E minőségben a magyar honvédelmi miniszterium őt bízta meg a Jellasich ellen operáló hadtestek parancsnokságával. Azonkívül ő adta át a magyar hadseregnek a péterváradai és temesvári várakat. 1850-ben Hrabovszkyt először halálra, később 10 esztendei várfogságra ítélték, melyet Olmützben kellett kitöltenie. Nejének, Klobusitzky Izabellának megengedték, hogy férje rabságát vele megossza. Hrabovszky 1852-ben halt meg börtönében. Röviddel halála előtt az osztrák császár megkegyelmezett neki.

Korrajz a székely szabadságharczról. A „Brassó Lapok“ nyomdájában igen érdekes korrajz van szedés alatt, melyet kilyéni Székely Gergely a hős Kiss Sándor 1848—49-esi székely huszár ezredes segéd-tisztje itt és Koós Ferencz kir. tanácsos rendezett sajtó alá. A mű 10—12 iven ily czim alatt fog megjelenni és Karácsonra szétküldetni. Ára 1 frt. Előjegyezhetni Koós Ferencznel Brassó malomutca 12 szám.

Kossuth sirja Dicső őseink nálunk mindig kegyeletben részesültek, de nemcsak a kik a harcban, hanem bármilyen téren kitűntek. És a kegyelet szép lerovását leginkább halottak napján tapasztalhatjuk. Ez évben is szép ünnepek folytak le nagyjaink sirja előtt. Kossuth sirját testületek, asztaltársaságok és egyesek valóságos diszkertté alakították át. nov. 1-én már kora reggel hordták e szent sirra a szebbnél szebb koszorukat és virágokat. A sirnál sok lelkes beszédet is tartottak, melyek közül a Királyi Pál által tartott egyszerű, de megható szónoklatot Kossuth Ferencz, Ruttkayné és a Nápolyból a fővárosba jött Kossuth Lajos Tódor is végig hallgatták.

A 48-as honvédek figyelmebe. A Budapesti Hírlap a következőket írja — A képviselőházban székelő országos honvéd segélyező egyesületnek ez évi november 1-től kezdve a VIII. kerület gyűntük utca 3. szám alatt lesz hivatali helyisége. Azok a 48-as honvédek tehát kik segélyre számot tartanak, és még nem nyugdíjasok, ide forduljanak támogatásért. A felügyelő bizottság azonban üléseit ezentul is képviselőházban tartja. A felügyelő bizottság elnöke: Hegedüs Ferencz, tagjai: Podmaniczky Frigyes báró, Harkányi Frigyes báró, Halassy Gyula (alelnök), Bohus Zsigmond báró, Ivánka Zsigmond, Péchy Tamás, Kőszeghy Antal stb. Előadója: Nedeczky István, jegyzője: Déry Béla.

Negyvennyolczas honvédek a kiállításon. A 48-as honvédek mihenáris bizottsága ma délelőtt Balogh Sándor dr. elnöklete alatt ülést tartott, abból a célból, hogy javaslatot terjesszen a központi elnökséghez, hogy a régi honvédség milyen formában vegyen részt az ezredéves kiállításban. A bizottság azt fogja javasolni, hogy csakis 1848—49-iki eredeti tárgyakat állítsanak ki; a mi érdekes dolog pedig ma már előkeríthető nem lenne, azokat képekkel, rajzokkal pótolják. A honvédvilág tárgyai számára a történelmi kiállítás keretében kérnek helyet; ez iránt küldöttség megy a kereskedelmi miniszterhez, a melynek tagjai lesznek: Csatáry Lajos dr., Lukácsy Miklos, Borszéký Soma, és mint külső tag: Kreith Béla gróf. A kiállítás ama részének kiegészítésül, megiratják a honvéd-egyesületek történetét. Végül elhatározták, hogy a bizottságot több vidéki taggal egészítik ki, különösen olyan helyekről, a hol muzeumok vannak.

Damjanichné koszoruja. A 13 aradi vértanu legvitézebbjének özvegye: Damjanich Jánosné, minden évben lerója férje és társai iránti kegyeletét. Az idén is küldött Aradra koszorut október 6-ikára Végh Aurél kincstári jószágigazgatóhoz azzal a kérelemmel, hogy helyeztesse el azt a kivégzési helyet jelölő gránitoszlop-

ra. A kivánság szerint Végh Aurél jószágigazgató megbízásából Buja Sándor elhelyezte a hős tábornok özvegyének koszoruját a gránit obeliszklapzatára.

Klapka emléktábla Kecskeméten. A budapesti Klapka-asztaltársaság november havában emléktáblával fogja megjelölni a komáromi vár hős védőjének kecskemeti lakóházát. Az emléktábla felirata a következő:

Klapka György.

1848—49-iki honvédtábornok
e házában lakott tanuló korában
az 1822—1834. évben.

Kecskemét városa Klapka-utcának nevezte el azt az utcát, melyben e ház fekszik.

Kossuth emléktábla leleplezése. A nógrádvár megyei Sámsonházán október 13-án az ág. ev. egyház abból az alkalmából, hogy templomának 25 éves fennállását ünnepelte, leleplezte a templom belsejében elhelyezett Kossuth Lajos-emléktáblát is. Kossuth Lajos ugyanis a sámsonházai ág. ev. egyháznak 1871 február 17-étől haláláig, csaknem 2 éven át felügyelője volt s ez volt Kossuthnak önkéntes számkivetése alatt egyetlen, önként elvállalt tiszteletbeli állása. Az ünnepre a vidékről is nagyszámmal jelentek meg. A templom cserfakoszorukkal volt feldiszitve és fényesen kivilágítva. Oszlopos részében a diszesen felkoszorozott emléktáblával. Kiss István ev. lelkésznek hazafias szónoklata közben Okolicsányi Gyula egyházfelügyelő leleplezte az emléktáblát s az egyház fentartási gondjaiba vette. Az emléktábla felirata a következő:

KOSSUTH LAJOS

Magyarország volt kormányzója,
a sámsonházai ágost. hitv. evang. egyháznak
1871. évi február hó 17-től
1894. évi márczius hó 20-ig
főfelügyelője volt.

E leleplezéseit ünnep után még Valdár Viktor szügyi lelkész és Kossaczky lelkész mondtak hazafias egyházi beszédet. Eppen vége volt az ünnepélynek s már csak az egyházi áldás volt hátra, mikor megkondukt a vészharang. Tűz ütött ki a faluban s a templomot zsufozásig megtöltő közönség megzavarodva, ijedten tódult kifelé. A tolongásban szerencsére senkinek nem esett baja s a tüzet is sikerült elfojtani, miután három ház és egy csür leégett.

A vén csákó. Az öreg Gazner Imre bácsi írja, a Tordán megjelenő Aranyos-Vidék, ki a nagy időknek egyik élő tanuja, még uj Tordában hordozza 80 évnek sulyát, de éléken emlékszik még vissza a *borbándi* csatára, hol mint nemzetőr heves ifju levente társaival járt a golyók záporában. Kegyelettel őrzé meg mostanig trikolor-zsinoros nemzetőri piros csákóját, melyre rá van írva: „Torda v. I.“ Sokat füttyölt a golyó e csákó mellett, de belé furakodni nem mert; mintha a trikolor védte volna a magyar nemzetört. Nem csoda, ha oly nehezen válik meg most az öreg katona ettől a szellemi paizstól és ereklyétől Nem akarja nekünk adni, megtartja örök emlékebe. Csak adja ide — a Kolozsvári 48-as ereklye muzeum az örök időn tul is megtartja. Igazók van, feleli, én már maholnap elbucsuzom, de a mit e csákó jelent, a magyar szabadságharcz emléke nem fog meghalni soha hogy ne is haljon meg soha, vegyétek át e vén csákót önök, fiatalok, s adják kézzől kézre a későbbi fiataloknak is . . . Még egyszer azonban utánuk nézett Imre bácsi az utcára is s egy tompa sohajtással vett bucsut a piros vén csákótól. „Megjegyezzük, hogy ez még csak előljáró, melyet a csákó, az ereklye muzeumba, mind eddig még nem követett.

Kérés

a Történelmi Lapok t. olvasóihoz!

„Kossuth-könyvtár“ czimen a milleniumra a szabadságharcz történelmi részleteit tárgyzó könyvekből, lapok, folyóiratok, füzetekből könyvtárt óhajtunk alakítani.

E könyvtár, mint a történelmi ereklye-muzeum gyűjteményének kiegészítő része, a Kolozsvárt levő **Mátyás király** születési házban nyer állandó elhelyezést s berendezés után a közönség használatára megnyílik, hogy abból a nagy napok történelmére vonatkozó ismereteit az érdeklődők gyarapíthassák, a kik pedig az események részleteit kutatják, azok kezügyben, könnyen feltalálható módon rendezve kapják meg a szükséges adatokat.

E czélból felkérjük a Történelmi Lapok t. olvasóit, kegyeskedjenek e könyvtárt művek adományozásával gazdagítani és sziveskedjenek bennünket e törekvésünk sikeres megoldásában más módon is támogatni.

Nevezetesen ismerőseik körében is sziveskedjenek könyveket gyűjteni Kossuth könyvtárunk számára.

Kérjük továbbá ama művekre vonatkozó adatokat, melyek birtokukban vannak s a melyeket át nem engedhetnek, a tuloldalón leirt táblázatban velünk közölni, hogy tájékozva legyünk mind ama művekről, melyek megjelentek, s a melyek valahol megvannak, hogy az adatkeresőket tudjuk utba igazítani.

Minden adományozott művet a „Történelmi Lapok-“ban nyilvánosan nyugtázunk.

Kolozsvár, 1895. okt. 1.

A történelmi ereklye-muzeum igazgatósága nevében

Hory Béla,
pénztárnok.

Deáky Albert,
elnök.

Kuszkó István,
muzeum-őr.

Jegyzet: E mult számunkban már megjelent felhívás, mint olvasni méltóztattak, már eddig sem hangzott el a pusztaban. Kérjük olvasóinkat sziveskedjenek minél tömegesebben támogatni a Kossuth könyvtár létesítését.

<p>A könyv czime, hány kötet hol jelent meg, kinél nyomtatott, hány lapra terjed, nagysága (kis-, nagy-, negyed-, nyolczad-rét stb.) kötve, füzve?</p>	<p>Hány kötet van meg?</p>	<p>Átengedtetik-e a Kossuth-könyvtár részére igen? vagy nem?</p>	<p>Ha nem engedhető át, az esetben honnan volna kérhető a könyvtár részére?</p>	<p>Jegyzet.</p>

BCU Cluj / Central University Library Cluj